2015.01.21. - **A bölcsészettudományoknak az ellenkező híresztelésekkel szemben komoly társadalmi hasznuk van, nélkülük nem lehet modern demokratikus társadalmat építen**
i - hangzott el az MTA székházban, ahol természettudósok és bölcsészek, köztük jobboldalinak elkönyvelt értelmiségiek álltak ki a humán tudományok fontossága mellett, miután a kormány környékéről többször leszólták a gazdasági értéket közvetlenül nem termelő tudományágakat.

A kérdésnek semmi köze az aktuálpolitikához – sietett mindenkit megnyugtatni Fodor Pál a bölcsészettudományok helyzetéről szóló kerekasztal-beszélgetés elején, de azt az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpontjának történész-igazgatója is hozzátette: tudja, valójában nem lehet politikamentesen beszélni erről mostanában. Ha az akadémiai intézetek vezetői nem is akarnak pártpolitizálni, a Fidesz környékéről több olyan kijelentés volt az elmúlt időben, amit az érintettek a humán tudományok és főleg a képzés elleni támadásnak vettek.
A felsőoktatási államtitkár a már nagyon elcsépelt McDonald's-es bölcsészviccekkel tarkítva szokott arról beszélni, hogy jelentősen csökkenteni kell az államilag finanszírozott bölcsészképzést, és a szerinte csak időhúzásra játszó büfé-ruhatár szakosok helyett inkább több szakmunkásra lenne szükség. Az Akadémia ki nem mondva most ez ellen lépett fel.
O tempora, o mores!
Ne csak megtámadott és alulfinanszírozott emberek önvédelmének tekintsék ezt, akik csak azon sírnak, hogy ők Balassival akarnak foglalkozni
— hangzott el a beszélgetésen, aminek a fő mondanivalója az volt, hogy a bölcsészet társadalmilag hasznos, még ha ez nem is látszik mindig azonnal, főleg nem anyagiakban mérve. Még ha ez a kultúrantropológus-fóbiás Demján Sándor, vagy az Iparkamara számára nem is olyan egyértelmű.
Az Akadémia székházában tartott teltházas szeánsz apropóját Horkai Hörcher Ferenc könyve adta. A konzervatív eszmetörténész, aki korábban egy, a bölcsész doktor-munkanélküliségről szóló Index chartot kifogásolva is diagnosztizálta, hogy „a politika, a gazdasági élet szereplői és a nyilvánosság egyes szegmensei támadják a bölcsészképzést”, most kétnyelvű kötetet írt A bölcsészettudományok hasznáról címmel. Szerinte - nem olyan nagyon meglepő egy filozófustól - ezekre a tudásterületekre továbbra is nagy szükség van: a 21. században nem működhet nélkülük demokratikus társadalom, nélkülük nem tud kialakulni olyan közösség, amely képes reflektálni önmagára, tudja alakítani a saját sorsát.
Nem kellett mindig hangsúlyozni az ilyesmit. Mint a rendezvényen is elhangzott, nem is olyan régen, amikor még fordítottak voltak az erőviszonyok, a természettudomány küzdött az elismertségért, a 19. században a fizikusoknak kellett erőlködniük, hogy vegyék őket komolyan a szellemi életben.
Rúgások mindenfelől
Azóta változtak az idők. A beszélgetésen Fodor Pál azt igyekezett hangsúlyozni, hogy a bölcsészet nem csak nálunk van nehéz helyzetben, a világon mindenhol visszaszorulóban van, de a „mindenhol rúgnak minket” érzés azért csak itt és most teljesedett ki. Ilyen körülmények között Horkay szerint az az értelmiség feladata, hogy valamilyen kompromisszumra jusson:
folytassa le a maga belső vitáit, és
állítsa kész helyzet elé a politikát.
Az akadémiai rendezvény bizonyára ezt az egységet, az egymás érdekeiért is kiálló tudományágak szolidaritását is kívánta demonstrálni. Az MTA elnöke, Lovász László sztár-matematikusként mondta, hogy a matematikusok is sokat tanulhatnak a bölcsészektől,

majd saját EU-pártiságát is hangsúlyozva beszélt a humán- és társadalomtudományok fontosságáról, gyakorlati jelentőségéről. Eszerint az európai integráció a történelem egyik legnagyobb vállalkozása, „mindannyiunk érdeke, hogy ez sikerüljön, és ebben a bölcsészettudományok nagyon sokat segíthetnek, ahogy abban is, hogy elkerüljünk egy újabb vallásháborút, ezúttal az iszlámmal”.
Az MTA jogtudós alelnöke, Vékás Lajos is arról beszélt, hogy a bölcsészetnek megalapozó szerepe van a többi tudomány szempontjából is, az agykutató exminiszter Hámori József pedig Pilinszkyt idézve igyekezett valami általánosabbat mondani a bölcsészet szépségéről.
La Mancha és Bábel, újratöltve
Ennél tárgyszerűbb volt az a Pléh Csaba, aki pszichológus-nyelvészként, a kognitív tudományok magyarországi letéteményeseként maga is több pályán játszik, integrálva a bölcsészet és a természettudományos megközelítéseket.
„Ne csak ilyen rózsás kijelentések legyenek, újra kellene gondolni a dolgokat” - kezdte, és arról beszélt, hogy a bölcsészet számára éppen az adhat új feladatot, amit a válságának szoktak tartani: a szövegértési képességek romlása új helyzetbe hozza a humán tudományokat. „Az internet korában a változás olyan szintű, mint amikor Don Quijotéval megjelent a regény. Újra meg kell tanítani írni, a szó eredeti értelmében".
Ma fércműveket kapunk egyetemi dolgozatokként, és a diák azt kérdi, hogy hol tanultam volna meg írni? Hát a bölcsészektől.
„A bölcsész segítsen eligazodni, de ne legyen megmondó ember” - mondta még Fodor, aki szerint kultúra nélkül az ivás is unalmas. Azok a civilizációk, amelyek lemondanak a kulturális tudás átadásáról, szükségszerűen elpusztulnak, ezért nem szabad megszüntetni még az egyetemi kis szakokat sem - állt ki az orientalisztika, afrikanisztika és veszélyeztetett társaik mellett.
És a politika? Szolgáltatni kell, de kiszolgálni tilos, főleg a pártokat – hangzott el búcsúzóként.
K.Á.